

HÁJÉ SZÁRÁ

(I. Mózes 23.01. – 25.18.)

חיי שרה

Sára halálával kezdődik, aki 127 éves korában hunyt el. Ábrahám, temetkezési helyet keresve megveszi a Máchpéla barlangot a hettita törzsfőnöktől, és ott temeti el feleségét. Ábrahám elküldi szolgáját szülőföldjére, Mezopotámiába, hogy a családjából feleséget hozzon fiának, majd Izsák feleségül veszi Rebekát, Betuél lányát.

“Sára élete”. Ellentmondás, de a szidra nem Sára életéről, hanem haláláról szól. Ha pontosan fordítjuk a biblia szövegét, akkor Sára éveinek száma, mikor meghalt, száz év és húsz év és hét év volt. Bölceseink szerint a 127 év azért van így részletezve, mert olyan szép volt száz éves korában, mint hajdan 20 éves korában és olyan ártatlan húsz éves korában, mint hajdan hét éves korában. A magyarázók szerint Izsák megkötözését az Akédát (עֲקֻדַּת יִצְחָק), a Sátán elmondta Sárának, de azt elfelejtette elmesélni, hogy Izsák megmenekült. Sára anyai szíve megrepedt, holtan rogyott össze. Ábrahám hét fiától megvásárolta a Machpéla barlangját és a hozzá tartozó birtokot temetkezési helyül, 400 ezüst sékelért. Konvertibilis valutáért, vagy ahogy írva vagy, “sekel..., amilyen a kereskedők közt forgalomban van.” Három földvásárlási akciót ír le a Biblia. Az elsőt említettük, a második Jákob ősatya Schem városát, 100 keszitáért vásárolta meg. Dávid király pedig Jebusz királyától a Szentély helyéért adott pénzt. A szakasz először írja le a temetést, melyből megtudjuk, hogy a holtakat el kell földelni, az akkor divatos égetéseknek vallásunkban nincs helye. Leírja még a szidra az első lánykérést. Eliezer, a hűséges szolga Bétuel házába megy, hogy feleségül kérje Rebekát, gazdája fia, Izsák részére. Bétuel sorsa rejtély. Igen szűkszávú az Írás, de kétségtelen, hogy reggel Lábán, a testvér búcsúztatja el a hugát. Ábrahám “megtért” őseihez. Őt is a Máchpéla barlangjába temették el Sára mellé.

Bár a hetiszakasz Száráról van elnevezve, tulajdonképpen folytatódik benne az Ábrahámról szóló elbeszélés. A csoda útján született Izsáknak házastársat kellett keresni, hogy az ősapa nemzetsége ki ne haljon, de nemcsak a nemzetség fizikai fennmaradása volt a cél. Az Ábrahám által felfedezett és az általa tovább terjesztett monoteista hit folytatásáról volt szó. Így nem lehetett Izsáknak a bálványimádó kánaánita népek között feleséget keresni. E célnak megfelelően indult el az ősapa szolgája, Eliezer, hogy gazdája családjában találjon feleséget Izsáknak. Végül is Rivka jelöltetett ki Ábrahám fiának, mert “jó cselekedeteket” gyakorolt. Felkérés nélkül is segített Eliezernek megítatni nyáját. Ez volt a fő és az egyetlen szempont, hogy bekerülhessen Ábrahám családjába. Ugyanis a jó cselekedetek gyakorlása a zsidó hit, a zsidó vallás alaptétele. “Három dolgon áll a világ: a Tórán, az imán és a jó cselekedeteken”. Az utóbbi számít a legfőbb értéknek. A Talmud hangsúlyozza, hogy nagyobb érték az, ha az ember saját kezével teszi a jót, mintha azt csak pénzével, adományával tenné. Az utóbbi talmudi gondolat kapcsolatban lehet az 5. parancsolattal. A “tiszteld apádat és anyádat” ige minden bizonnyal az öreg szülőkre gondol elsősorban, akik gyermekeik támogatására szorulnak. Nemcsak tisztelni kell őket, hanem öregségükben gyámolítani fizikailag és lelkileg egyaránt. Sokan úgy vélik az 5. ige teljesítését, hogy az öreg szülőket otthonokban helyezik el – talán drága pénzért és nagy ritkán meg is látogatják őket. Mennyivel nagyobb azok érdeme, akik személyesen gondoskodnak róluk! Ha nem maguknál, hát saját otthonuk közelében! Mert “nagyobb érdem a saját kezű jó cselekedet, mint a pénz által mívelt”. Az akkori szokás szerint a leány kérő fizetséggel “mohár”-ral tartozott a leány apjának. Eliezer ajándékokkal megrakodva tért be Rivka apjának házába. “A szolga ezüst és arany edényeket, ruhákat és egyéb ajándékokat vett elő és adta azokat Rivkának és családjának”. Fontos megjegyezni, hogy a család nem kényszerítette a leányt a házasságra. Amikor Eliezer távozni készült a menyasszonnyal, így szóltak hozzá: “Hívjuk a leányt, és kérdezzük meg, akar-e menni ezzel az emberrel”. Izsák anyját, Szárát, Ábrahám eltemette a Chét fiától vásárolt Máchpéla barlangjába. A talmudi legenda tudni véli, hogy Szára életében áldás telítette a családi sátrat: szombattól szombatig nem aludt ki a fény, áldás volt a kenyérben és felhő borította a sátrat (Rási). Amikor Izsák otthonába vezette Rivkát, mindezek a csodás tünemények újra megjelentek. Ezért mondja az Írás: “Megvigasztalódott Jicchák anyja halála után”. Szára temetése alkalmat adott a hetiszakasznak, hogy bemutassa Ábrahám emberi nagyságát. Efron, a hettita törzsből, előbb ingyen ajánlotta fel a Máchpéla-barlangot temetkezési helyül, de Ábrahám nem volt hajlandó elfogadni azt. Ekkor a tulajdonos jóval áron felül adta el a barlangot a hozzá tartozó területtel, de Ábrahám szó nélkül fizetett. Az Írás beszámol Ábrahám haláláról is. “Ábrahám boldog öregségben halt meg és tért meg őseihez. Eltemették őt Jicchák és Jismaél fiai a Máchpéla barlangjába”. A hetiszakasz kihangsúlyozta Jismaél részvételét a temetésben, mondván, hogy a felnőtt Jismaél nem tagadta meg apját, bár az gyermekkorában elkergette őt házából. A számunkra fontos tudnivaló a hetiszakaszból, hogy az első ősapa megvásárolta a hettitáktól Máchpéla barlangját. Oda temették utódait is és Chevront Kirját Árbának (a négy pár városa) nevezték az oda eltemetett őseinkről. Meg kell említeni a hagyományt, mely az ember temetését “cheszed sel emet” -nek, igazi jó cselekedetnek nevezi. A halott ugyanis sohasem fizetheti vissza a vele tett jót. És ebben Jicchák és Jismaél egyek voltak.

„**És Sára** élete száz év és húsz év és hét év volt. Ezek voltak Sára életének évei.” . Miért teszi hozzá a Tóra ezt a látszólag fölösleges mondatot: „Ezek voltak Sára életének évei”? Rási, a legismertebb kommentátor így magyarázza: ebből az ismételtségből azt kell értenünk, hogy Sára életének valamennyi éve jó volt. De hogy mondhatjuk ezt Sáráról, aki sokáig meddő volt, megtapasztalta az éhezést, a száműzetést és az egyiptomi fáraó, majd később Avimelech is elrabolta? Az Anipoliból származó Reb Zusa azt mondja, hogy Sára tökélyre fejlesztette magában azt, hogy képes volt mindenhez úgy viszonyulni, hogy: „Ez is jóra van.” Tisztában volt vele, hogy még az olyan események is, amelyeket mások rossznak tartanak, a Teremtőtől erednek, és ezért képes volt pozitívnak értékelni ezeket. Az életünk minősége nem függ a rajtunk kívül álló helyzetektől. Vannak olyan emberek, akiknek az élete viszonylag simán megy, mégis hajlamosak a kisebb kellemetlenségeket tragédiaként megélni és így sötét színben látni az életüket. A Tóra szerint az élet célja jellemünk tökéletesítése s erre életünk megad minden lehetőséget. Sára mesterfokon volt tudatában ennek, ezért folyamatosan a fejlődésnek szentelte magát, és az élete végén valóban el lehetett mondani róla, hogy valamennyi éve jó volt. Ezt a gondolatot nagyon fontos megértenünk és magunkévá tennünk. Minden élethelyzetben azt kell néznünk, hogy ez hogyan szolgálja a mi szellemi fejlődésünket. Minden nehezebb pillanatban meg kell kérdeznünk magunktól: „Hogyan segíti a jellemem csiszolódását az, ami történt?”

A szakasz Sára halálával kezdődik, majd azzal végződik, hogy Ábrahám eltemette őt a Máárá Hámáhpélában, a Máhpélá barlangban. Rögtön utána a Tóra arról beszél, hogy Ábrahám elküldi a szolgálóját, Eliézert, hogy szerezzen feleséget fiának, Jicháknak. Ábrahám ugyanis szeretett volna egy rendes asszonyt találni neki, akivel folytatni tudja a világ jobbra tételét, amit ő elkezdett. Ezért megkérte Eliézert, hogy ne kánaánita lányt hozzon. A két rész között olvashatjuk, hogy: „Ábrahám pedig idős (volt), bá bájámim (jött a napokba), és a Teremtő megáldotta Ábrahámot bákol (mindennel).” Ramban elmagyarázza, miért érezte Ábrahám annak szükségét, hogy megeskesse Eliézert. Láta magát évekre előre és aggódott, hogy el fogja hagyni ezt a világot, mielőtt a szolgálója visszatér. Ezért eskette meg őt, hogy tartsa magát a választásához, ami fia feleségének nemzetségét illeti. Azonban a „bá bájámim” kifejezés, aminek a jelentése, hogy előrehaladott a napokban, a korban kicsit furcsának tűnik. A mondat elején már elmondta, hogy Ábrahám idős volt. Ugyancsak furcsa, hogy ezt a kifejezést csak Ábrahámnál találjuk. Ugyan Jichák történetében is említést tesz arra, hogy idős lett, de ezt a kifejezést, hogy „bá bájámim”, nem használja. Mi a jelentősége ennek a kifejezésnek és annak, hogy csak Ábrahámmal kapcsolatban használja a Tóra? Tudjuk, hogy a cheszed (kegyesség) az a tulajdonság, ami leginkább jellemzi Ábrahámot. A Sláh azt írja, hogy egy zsidónak legalább napi egy jócselekedetet kell végrehajtania. Napi egy cheszed nélkül az a nap olyan, mintha nem történt volna meg. A Netivot Sálom magyarázata által megértjük, miért volt Ábrahám „bá bájámim”. Ő ugyanis hihetetlen elkötelezettséggel vállalta a cheszed tulajdonságát: minden napja büszkén sorakozott mögötte, ahogy elérte az öregkort. Miért a cheszed az, ami által minden nap megmérettetik minden más parancsolattal szemben? Azért, mert a Teremtő cheszedje volt az, ami a világ megteremtésére készítette. Neki nem volt szüksége semmire, de meg akarta osztani a jóságát másokkal. A világot is a „jes méájin” (semmitől valami) útján teremtette. Dávid király a Teremtőt a mi árnyékunknak nevezi. A Báál Sem Tov elmagyarázza, hogy egy ember cselekvéseit az árnyéka megfigyelésével követhetjük nyomon. Ugyanígy, az Örökkévaló tettei tükrözik a mi tetteinket. Ha mi egymással jól viselkedünk, akkor a Teremtő is eláraszt minket cheszeddel. Megértve, hogy az egész világ a Teremtő cheszedjén alapszik, akkor lehet az adott nap a miénk, ha jót cselekszünk, és ezzel egyben arra is készítjük a Teremtőt, hogy jót cselekedjen velünk is. Másképp, ha nincs semmilyen cheszed által kiváltott cheszed, akkor nem ér semmit a nap. Olyan ajándék, amiben nem volt részünk, nem áll majd mögöttünk öreg korunkra. Ábrahám „bá bájámim” volt. Minden egyes napját megérdemelte és a „Teremtő megáldotta” ezért.

Szará sátra és a Templom Jeruzsálemben, A mondat, amely szerint leendő feleségét édesanyja sátrába vitte Jichák, aztán megvigasztalódott vele Szará halála után, zavarba ejtő. Édesanyát vagy feleséget, nevelőt vagy társat keresett? De jóindulatúbb magyarázatot is adhatunk: a család, az otthon nemzedékeken átívelő szentségét biztosította Rivka érkezése, átvette Szará szerepét. Ha Szará, aki a hetiszakasz elején meghal, hiányzik Jicháknak, az érthető. Akár az is, hogy nem maga megy el feleségért édesapja rokonságához. Élete során el sem hagyja a földet, ahol született, miközben édesapja is, fia, Jákov is, az ígélet minden örököse jár a korabeli Közel-Kelet mindkét hatalmi központjában, Babilonban és Egyiptomban is. Mindketten keresők, világcsavargók. Mindezt tudva különösen furcsának tűnik a gesztus, hogy a nagyon is aktív, határozott és éles eszű Rivkát Jichák, amikor összekötik az életüket, elhunyt édesanyja, Szará sátrába viszi be. Nem kell Freud feltétlen hívének lennünk ahhoz, hogy megkérdezzük, anyát vagy feleséget lát inkább Rivkában Jichák. Egy midrás ennél kevésbé gyanakvó magyarázatot ajánl. Rivka érkezése után a sátorban zajló csodák, amelyek megszűntek Szará halálakor, újra indulnak, péntek estétől fogva egész héten, folyamatosan égnek a gyertyák, és felhőként Isten dicsősége is ott lebeg újra a sátor felett. Szará sátra a csodákat illetően nagyon hasonlít a pusztai Szentélyre és Salamon templomára is, ahol az oltár fénye sohasem aludt ki, ahogy a Találkozás Sátorán is rajta volt az Örökkévaló dicsősége. Szará élete azt tanította meg nekünk, hogy minden valódi otthon apró Szentély, ma is elmondjuk a kohanita áldás szavait péntek esténként, gyerekeink megáldásakor. A család közössége, az otthonosság állt tehát helyre Rivka beköltözésével, azzal, hogy a következő nemzedék birtokba vette a szülők elhagyott otthonát. A zsidó élet a hétköznapi feladatok megszentelése, a kóserség az evés ritualizálása..... A hétköznapi megszentelésének tere az otthon, amelyet Szára, aztán Rivka és Jichák, az ő nyomukban pedig, mi, aztán az utánunk következők szentelnek majd meg.

HÍREK A VILÁGBÓL

<p>Egy izraeli találmány különbséget tesz az eredeti és a laboratóriumi gyémántok között. https://bzsh.hu/2024/11/20/egy-izraeli-talalmany-kulonbseget-tesz-az-eredeti-es-a-laboratoriumi-gyemantok-kozott/</p>
<p>Mazsihisz: Ami Hágában történt, az a jog és az igazság megcsúfolása. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/izrael-vedelmeben/mazsihisz-ami-hagaban-tortent-az-a-jog-es-az-igazsag-megcsufolasa</p>
<p>Erdő Péter bíboros, prímás, esztergom-budapesti érsek és Megyeri Jonatán, az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség (EMIH) rabbija nyitotta meg a holokauszt nyolcvanadik évfordulóján a szentszéki diplomáciának a magyar zsidókért végzett munkájáról rendezett konferenciát Rómában kedden. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/romai-konferencia-a-vatikani-embermentokrol-a-katolikus-egyhaz-es-az-emih-szervezeseben</p>
<p>Az egyetlen budapesti zsidó ellenállás a nyilas diktatúrában. https://kibic.hu/2024/11/20/az-egyetlen-budapesti-zsido-ellenallas-a-nyilas-diktaturaban/</p>
<p>A négy óra alatt hullott eső mennyisége a legmagasabb azóta, amióta a méréseket elkezdték. https://izraelinfo.com/2024/11/20/a-negy-ora-alatt-hullott-eso-mennyisege-a-legmagasabb-azota-amiota-a-mereket-elkezdték/</p>
<p>Vádat emeltek Netanjahu szóvivője ellen. https://ujkelet.live/2024/11/21/vadat-emeltek-netanjahu-szovivoje-ellen/</p>
<p>Az embertpróbáló háború hatásai: egyre több izraeli nyúl pszichés gyógyszerekhez. https://www.atv.hu/kulfold/20241120/izrael-haboru-szorogas-gyogyszer-mentalis-betegseg</p>
<p>Meghalt a Hezbollah sajtófőnöke, izraeli légitámadás végzett vele. https://168.hu/kulfold/hezbollah-sajtofonoke-mohamed-afif-legicsapas-halal-283084</p>
<p>Szíjjártó: Szégyenteljes és abszurd a Netanjahu ellen kiadott elfogatóparancs. https://telex.hu/belfold/2024/11/21/szijjarto-peter-netanjahu-izrael-nemzetkozi-buntetobirosag-elfogatoparancs</p>
<p>A rendőrkapitány szerint kockázatos kipát viselni Berlin arabok által lakott részein. https://bzsh.hu/2024/11/19/kockazatos-kipatviselni-berlinegyesreszein/</p>
<p>Bocsánat, de nem a telepések a béke akadályai Izraelben. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/izrael-vedelmeben/bocsanat-de-nem-a-telepesek-a-beke-akadalyai-izraelben</p>
<p>Ouriel Morgensztern fotográfus világpolgár, egy citoyen du monde, aki kameráján keresztül hív utazásra minket. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/randevu-becsben-kiallitas-a-csanyi5-ben</p>
<p>Amiről a holokauszt-túlélők tárgyai mesélnek. https://kibic.hu/2024/11/19/amiről-a-holokauszt-tulelok-targyai-meselnek/</p>
<p>Hová tartasz, Izrael? – Gondolatok egy széteső rendszerről. https://izraelinfo.com/2024/11/21/hova-tartasz-izrael-gondolatok-egy-szeteso-rendszerről/</p>
<p>Rakéta Gázából, légitámadás Bejrútban és merényletre készülő terroristák. https://ujkelet.live/2024/11/21/raketa-gazabol-legicsapas-bejrutban-es-merenyletre-keszulo-terroristak/</p>
<p>Elfogatóparancsot adott ki Benjamin Netanjahu ellen a hágai bíróság. https://infostart.hu/kulfold/2024/11/21/elfogatoparancsot-adott-ki-benjamin-netanjahu-ellen-a-hagai-birosag</p>
<p>Antiszemitának nevezte az izraeli miniszterelnök a Nemzetközi Büntetőbíróság döntését. https://hvg.hu/vilag/20241121_benjamin-netanjahu-icc-elfogatoparancs-antiszemita</p>
<p>Erőszakos palesztinok csoportja támadt két izraeli civilre – Izrael azonnal akcióba lendült. https://www.atv.hu/kulfold/20241120/eroszakos-palesztin-izrael-tamadas-zsido</p>
<p>Karácsony Gergely: Nemcsak a gyűlölet, de a közöny és az elnyomás ellen is küzdenünk kell. https://bzsh.hu/2024/11/18/karacsony-gergely-kuzdenunk-kellakozony-elnyomasellen/</p>
<p>Ma 40 éve kezdődött a Mózes-hadművelet, az etiópai zsidók kimentése Szudánból. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/zsido-vilag/ma-40-eve-kezdodott-a-mozes-hadmuvelet-az-etioptai-zsidok-kimentese-szudanbol</p>
<p>Ha Floris Frigyes ma élne, meglepően gyakran feltűnne a sajtó valamelyik bugyrában. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/floris-a-fonixmadar</p>
<p>Budapestért díjat kapott a Gólem Színház és Zsidó Előadóművészeti Központ. https://kibic.hu/2024/11/15/budapestert-dijat-kapott-a-golem-szinhaz-es-zsido-eloadomuveszeti-kozpont/</p>
<p>Az állam fő jogi tanácsadója: A hágai bíróság döntése alaptalan, sajnálatos és jogilag alapvetően hibás. https://izraelinfo.com/2024/11/21/az-idf-egy-naharia-tersegebe-indított-dront-semmisített-meg-tucatnyian-haltak-meg-egy-izraeli-tamadasban-gazaban-hirszuret/</p>
<p>4 légitámadás Bejrútban, tűzszüneti opciók 2 fronton. https://ujkelet.live/2024/11/21/4-legicsapas-bejrutban-tuzszuneti-opciok-2-fronton/</p>
<p>Nevetni és meghökkenni – hamarosan kezdődik a Budapesti Zsidó és Izraeli Filmfesztivál. https://fidelio.hu/vizual/nevetni-es-meghokkenni-hamarosan-kezdodik-a-budapesti-zsido-es-izraeli-filmfesztival-182121.html</p>

„Jött az ámulat” – Tündérmesei szál és valódi megtalálók a felbecsülhetetlen értékű zsidó dokumentumegyüttes történetében. https://nepszava.hu/3258032_zsido-dokumentumok-felfedezes-vilnius-1939-palyazat-lara-lempertiene-interju

A Magyarországi Autonóm Orthodox Izraelita Hitközség, az ELTE Társadalomtudományi Kar és a CEU Romani Studies Program „A holokauszt emlékezete Magyarországon nyolcvan évvel a soá és a pharrajimos után” címmel tartott konferenciát a légymányosi kampuszon. <https://www.elte.hu/content/konferencia-vel-emlekeztek-a-romanes-zsido-holokauszt-80-evfordulojara.t.31544>

Szentendréhez köthető zsidó művészek alkotásait nézhetjük meg úgy, ahogyan eddig még sosem. https://m.hvg.hu/360/20241121_hvg-szentendre-zsido-muveszek-kepzomuveszet-kiallitas

Szégyen: a zsidó pácienseknek titkolniuk kell a származásukat a Kaliforniai Egyetemen. <https://naphire.hu/cikk/kaliforniai-egyetem-zsido-antiszemizmus-orvos-egyesult-allamok>

Netanjahu elképesztő ajánlatot tett – így lehetne véget vetni a háborúnak? <https://www.atv.hu/kulfold/20241119/netanjahu-izrael-gaza-haboru-jutalom>

Nagyon fáj Iránnak az izraeli válasz. https://nepszava.hu/3258293_nagyon-fajt-irannak-az-izraeli-valasz

Elfogatóparancsot adtak ki Netanjahu, egykori minisztere és a Hamasz vezére ellen. <https://magyarnarancs.hu/kulpol/elfogatoparancsot-adtak-ki-netanjahu-egykori-miniszterere-es-a-hamasz-vezere-ellen-272662>